

АСТЕРОИДИ.

АСТЕРОИДИ С БЪЛГАРСКИ ИМЕНА

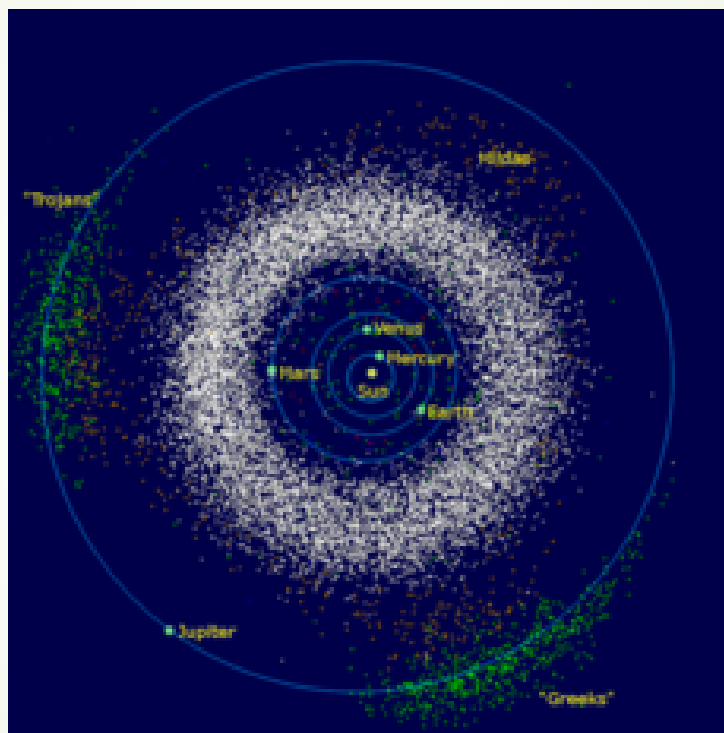

Астероид (от старогръцки *ἀστὴρ* – звезда и *εἶδος* – като, във формата на)

Астероидът е неголямо планетоподобно небесно тяло на орбита около Слънцето. Астероидите се смятат още за малки планети или планетоиди, с размери, много по-малки от тези на същинските планети.

За повечето астероиди се смята, че са останки от протопланетарния диск преди 4,5 милиарда години, от който са формирани планетите, но не са погълнати от тях или изхвърлени извън Слънчевата система. Някои астероиди имат собствени спътници.

Почти всички астероиди се намират в *астероидния пояс*, на елиптични орбити между тези на Марс и Юпитер.

Диаграма на астероидите.

В бяло е астероидният пояс между Марс и Юпитер, а в зелено – други астероидни групи

Първите 30 астероида

1. Церера
2. Палада
3. Юнона
4. Веста
5. Астрея
6. Хеба
7. Ирида
8. Флора
9. Метис
10. Хигия
11. Партенопа
12. Виктория
13. Егерия
14. Ирена
15. Евномия
16. Психея
17. Тетида
18. Мелпомена
19. Фортуна
20. Масалия
21. Лютеция
22. Калиопа
23. Талия
24. Темида
25. Фокея
26. Прозерпина
27. Евтерпа
28. Белона
29. Амфитрита
30. Урания

Наименования на астероидите

След като орбитата му бъде потвърдена, на астероида бива *даден номер* и впоследствие може да му бъде *дадено и име (например 1 Церера)*. Първите няколко астероида носят имена от гръко-римската митология, но след изчерпването на подобни имена астероидите впоследствие биват кръщавани на известни личности, жените на откривателите и дори телевизионни герои.

Официалният формат на имената на астероиди изисква *поставянето на поредния номер в скоби, като (433) Ерос* например.

Няколко групи от астероиди имат подобни имена – например *Кентаврите* на орбита между Сатурн и Нептун носят имената на легендарните кентаври. *Троянските астероиди* от друга страна носят имената на герои от Троянската война.

През 2003 г. беше открит нов клас астероиди – *Афелски астероиди* на орбита по-близка до Слънцето от тази на Земята.

Спектрална класификация

През 1975 г. е създадена астероидната таксономична система, базирана на цвят, алbedo и спектрални линии от Кларк Чапман, Дейвид Морисън и Бен Зелнер. Тази система отразява повърхностния състав на астероидите и първоначално те бяха класифицирани в **три категории**:

К-клас астероиди – предимно въглеродни, 75% от всички известни

С-клас астероиди – предимно силикатни, 17% от всички известни

М-клас астероиди – метални, по-голямата част от останалите

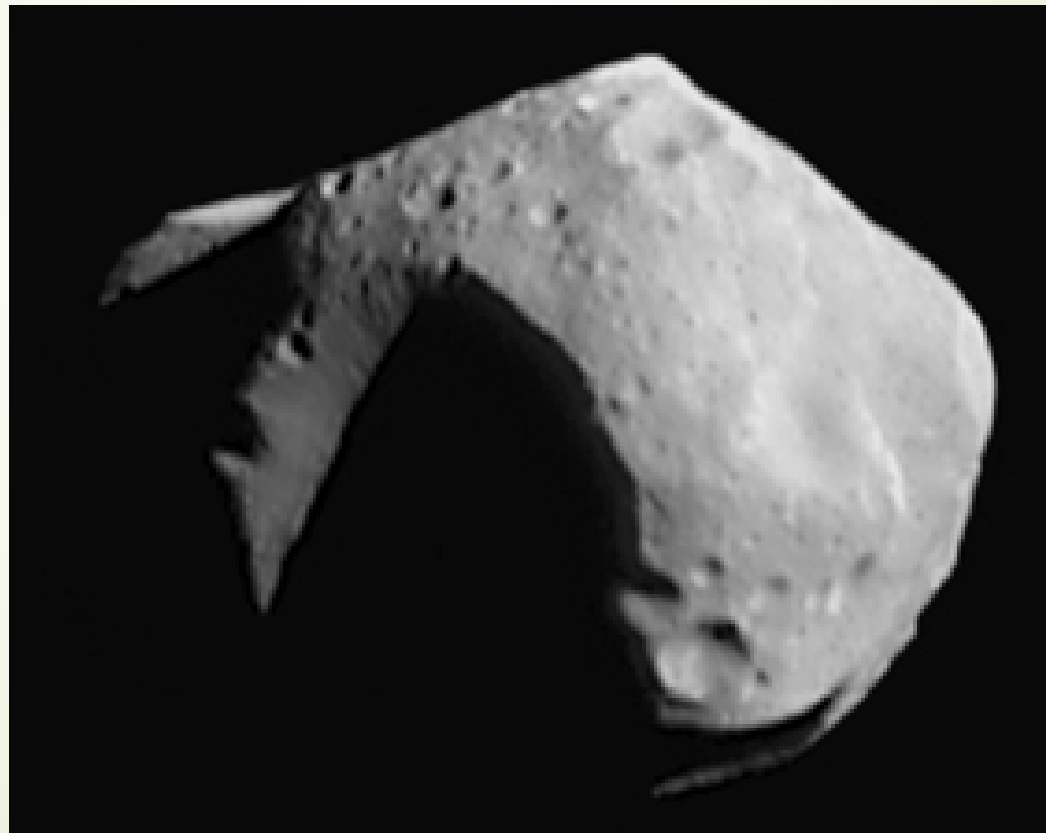
Впоследствие тази класификация е разширена и сега обхваща голям брой подтипове. Броят на тези подтипове нараства поради факта, че нови астероиди биват изследвани. Разпределението на астероидите в отделните категории не съответства на действителното им разпределение, защото за някои видове е по-лесно да се наблюдават и открият, отколкото за други.

951 Гаспра

първият астероид, сниман от близко разстояние

253 Матилде
C-клас астероид

Астероидът „Габрово“

На 1 април 1976 г., в Кримската астрофизическа обсерватория, руският астроном Николай Степанович Черних открива неизвестен дотогава астероид в пространството между Марс и Юпитер. Тъй като го открива в Деня на шегата, решава да го нарече *„Малката планета Габрово“* в чест на Столицата на хумора и сатирата.

На 1 март 1981 г. Международният планетен център в Кеймбридж, САЩ официално утвърждава името на астероида и го включва в списъка на малките планети от Слънчевата система с пореден *№ 2206*.

Планетата е огромен скален къс с продълговата форма и диаметър от 10 до 15 километра. Една обиколка на този астероид е равна на пет земни години и три месеца. До планетата може да се стигне за около три години.

2206 Габрова

астероид

Откриване

Открит от	Николай Черніх
Дата	1 април 1976 г.
Категория	Астероиден пояс

Орбитални параметри

<u>Ексцентрицитет</u> (e)	0,0526910
<u>Голяма полуос</u> (a)	3,0160014 <u>АЕ</u>
<u>Перихелий</u> (q)	2,8570854 <u>АЕ</u>
<u>Афелий</u> (Q)	3,175 <u>АЕ</u>
<u>Орбитален период</u> (P)	5,24 <u>години</u>
<u>Инклинация</u> (i)	10,93156°
<u>Дължина на възходящия възел</u> (Ω)	63,54118°
<u>Средна аномалия</u> (M)	342,35967°

Физически характеристики

Размери	20,479 <u>km</u>
<u>Абсолютна величина</u>	11,4
<u>Алbedo</u>	0,139

Астероидът „Шипка“

(2530) Шипка е астероид от главния астероиден пояс.

Открит е от Николай Черних в Кримската астрофизическа обсерватория на 9 юли 1978 г.

Наречен е на известния връх на Стара планина – Шипка, в памет на организираната отбрана от страна на български и руски войници по време на Руско-турската война в периода 1877 – 1878 г.

2530 Шипка

астероид

Откриване

Открит от	Николай Черних
Дата	9 юли 1978 г.

[Орбитални](#) параметри
[Епоха 23 март 2018](#) г.

Ексцентрицитет (e)	0.1277887
Голяма полуос (a)	3.0155367 АЕ
Перихелий (q)	2.6301852 АЕ
Афелий (Q)	3.401 АЕ
Орбитален период (P)	5.24 години
Инклинация (i)	10.10689°
Дължина на възходящия възел (Ω)	198.71073°
Средна аномалия (M)	161.85109°

Физически характеристики

Размери	12.403 km
Абсолютна величина	12.1
Алbedo	0.136

Астероидът „Левски“

(204831) Левски (предварително означение **2007 RQ28**) - астероид от главния пояс. Открит е от българския екип на Обсерватория „Звездно общество“, с ръководител д-р Филип Фратев, на 14 август 2007 г. Астероидът получава номер през януари 2009 г. и получава официално името „Левски“ през април същата година. Наречен е на българския национален герой Васил Левски.

Това е първият номериран астероид, открит в България след 1989 г.

204831 Левски

астероид

Откриване

Открит от д-р [Филип Фратев](#)

Дата [14 август 2007](#) г.

[Орбитални](#) параметри

Епоха [23 март 2018](#) г.

[Ексцентрицитет](#) (e) 0,0805449

[Голяма полуос](#) (a) 2,7882551 [АЕ](#)

[Перихелий](#) (q) 2,5636753 [АЕ](#)

[Афелий](#) (Q) 3,013 [АЕ](#)

[Орбитален период](#) (P) 4,66 [години](#)

[Инклинация](#) (i) 7,49617°

[Дължина на възходящия възел](#) (Ω) 124,67459°

[Средна аномалия](#) (M) 63,10670°

[Период на въртене](#) 2,59 h

[Абсолютна величина](#) 16

Българските имена в Космоса

Над 10 астероида носят имена на българи, като повечето от тях са и открити от наши сънародници. Най-новите астероиди, наречени на българи, се казват «Левски», «Аспарух» и «Христо Ботев». Сред останалите имена има астероид «България», който е наречен така от руската си откривателка. Съществува и небесно тяло, носещо името на Джон Атанасов.

Един от най-големите астероиди, кръстени на българи, носи името «Блага Димитрова». Той е с диаметър 23 километра. Следва го «Пловдив», с внушителните размери от 20 км. Най-малкият засега астероид носи името на Елисавета Багряна - едва 8 километра. Има астероид «Гергана», както и такива, които носят имената на български градове и исторически места – «Габрово», «Шипка».

Повечето от астероидите, които носят имена на българи, са открити от астрономи на Рожен. Няколко от последните, например «Левски», са открити от организацията «Звездно общество».. Малкото небесно тяло кръжи около Слънцето и има период на обиколка около него 4,7 години. «Звездното общество» е откривател и на небесното тяло «Христо Ботев». То получава името си след специална анкета с фенове на астрономията, чие име да носи небесното тяло. Гениалният ни поет-революционер печели с 34,13% в конкуренцията с останалите претенденти.

Само откривателят може да кръщава

Кръщаването на астероидите е бавен процес, който се извършва от Центъра за малки тела в Харвард, САЩ. Първоначално новооткритата звезда получава номер, който се формира от годината и месеца, в които е забелязана за първи път. Този номер е уникален и се дава едва когато орбитата е изчислена достатъчно точно. След това откривателят има право да предложи име на намерения от него астероид. Той го внася за разглеждане пред специализирана комисия по имената към Международния астрономически съюз, която трябва да се произнесе в определен срок дали приема името. Право да кръщава има само астрономът, който е открил небесното тяло. Той прилага кратка мотивация, обясняваща откъде идва името. Предложението става официален факт едва когато бъде публикувано в бюлетина на институцията.

Дават имена и на спонсори

В опити да «закърпи» бюджета си за изследвания, българското «Звездно общество» е прибегнало до нестандартна процедура. Това е кампанията «Подари име на астероид!». Идеята е спонсори да финансират организацията, а в замяна на това, небесни тела да бъдат кръщавани с техните имена. Могат да предложат и имена на свои близки хора и по този начин да ги увековечат. Организацията посочва, че с парите ще бъде закупена камера, както и ще бъдат заплащани таксите за онлайн наблюдения през чуждестранни телескопи.

Използвана литература:

- 1) <https://astronomy4all.com/asteroids?page=4>
- 2) <https://bg.wikipedia.org/wiki/Астероид>
- 3) https://bg.wikipedia.org/wiki/Астероиден_пояс
- 4) https://astronomy.wikia.org/bg/wiki/Астероиди_с_български_имена_-_автор_Чавдар_Дуцов
- 5) <https://gabrovo.bg/bg/article/15874>
- 6) https://bg.wikipedia.org/wiki/2530_Шипка
- 7) https://bg.wikipedia.org/wiki/204831_Левски
- 8) https://www.researchgate.net/profile/Sunay_Ibryamov/publication/280093021_Asteroids_with_Bulgarian_names/links/55a836ab08ae815a04213644/Asteroids-with-Bulgarian-names.pdf
- 9) https://www.standartnews.com/lifestyle-lyubopitno/botev_i_levski_na_nebeto-250105.html